

KC De Dompelaar

Kindcentrumplan Burgerschap

Inhoudsopgave

1. Visie en missie KC De Dompelaar.....	2
2. Visie op burgerschapsonderwijs	4
3. Populatie	5
4. SLO doelen, ambities en activiteiten	6
5. Leerlijn, aanbod en aanpak.....	11
5.1. Aanbod kerndoel 1 t/m 6 met behulp van methodes en projecten/aanpak	11
5.1.1. Schema Blink gekoppeld aan burgerschap voor de groepen 3 t/m 8:.....	11
5.1.2. Sociaal-emotioneel Kwink:.....	22
5.1.3. Taalactief en burgerschap	26
5.2. Aanbod peuters en kleuters groep 0-1-2	28
6. Kindcentrumklimaat, handelen van de professional en professionalisering	32
7. Kwaliteitszorg: resultaten, evaluatie en borgen (monitoring)	33
Bijlagen.....	35
Bijlage 1: Rubrics Burgerschap	35

1. Visie en missie van ons kindcentrum

In onze visie is er binnen het kindcentrum de Dompelaar verbinding, tonen we lef, zijn we nieuwsgierig, bieden we een breed aanbod voor elk kind, mogen we “samen anders” zijn. Elke persoon mag zichzelf zijn, in deze verscheidenheid ligt onze kracht.

De missie van Elsendorp én ons kindcentrum luidt: 'It takes a village to raise a child'.

Dit motto maakt het kindcentrum een vanzelfsprekende spil van het dorp.

We zien het dorp als een collega die belangrijk is, waarmee samengewerkt wordt en wiens mening belangrijk is. Door deze visie zijn er diverse lijntjes en activiteiten waardoor er een actieve en betekenisvolle samenwerking is.

Wij vinden het van belang dat we kinderen bewust maken van zijn of haar ontwikkeling. Iedereen is uniek. We leren kinderen hoe ze kunnen denken, niet hoe ze moeten denken. Een kind leert bij ons om te leren. Dit typeert de wijze waarop we met de kinderen omgaan, in de opvang en in het onderwijs.

We leren de kinderen vaardigheden die zij nodig hebben tijdens het leven, nu en in de toekomst. Daarbij hebben we de overtuiging dat ontwikkelen en leren het best plaats vindt binnen een betekenisvolle context waarbij een actieve houding van het kind wordt gestimuleerd.

Op Kindcentrum De Dompelaar willen wij op de eerste plaats alle kinderen een veilige en fijne plek bieden om samen te spelen en te leren. Onze kinderen zijn onze focus, maar daarnaast willen wij ook dat alle andere betrokkenen: ouders, medewerkers en evt. derden zich betrokken en respectvol benaderd voelen. Dit door samen te werken aan de ontwikkeling van onze kinderen in een open en veilige speel-, leer- en werkomgeving. Een omgeving waarin we een gezamenlijke verantwoordelijkheid dragen voor onze kinderen en eenieders persoonlijke ontwikkeling, succes en welbevinden.

Welke waarden vormen onze basis?

1. Samen vieren, spelen, leren, werken met plezier.
2. Vergroten van eigenaarschap.
3. Verantwoording leren dragen.
4. Respectvol omgaan met elkaar en de wereld om ons heen behulp van het gedachtengoed van LIKE ME en FIDES
5. Stimuleren van een probleemoplossend vermogen.

Hoe geven we hier invulling aan?

- Sociaal emotioneel leren in verbinding met geledingen in Elsendorp met behulp van een structurele aanpak rondom het gedachtengoed LIKE-ME.
- We zijn een gecertificeerde FIDES-school, dit houdt in dat we:
  - zichtbaar binnen het gebouw een FIDES-school zijn.
  - in alle groepen de FIDES-taal gebruiken en de materialen inzetten.

FIDES is een gedachtengoed dat ervanuit gaat dat iedereen 100% oké is. Het biedt kinderen handvatten om zichzelf en de ander te leren begrijpen en op hun eigen, sociaal acceptabele wijze met (probleem)situaties om te gaan.

- Het pedagogisch en didactisch klimaat binnen ons kindcentrum is gebaseerd op de ontwikkeling van kinderen waarbij er aandacht is voor kwalificatie, personificatie en socialisatie. Hiermee bedoelen we dat er aandacht is voor de ontwikkeling van kennis, sociaal-emotionele vaardigheden en burgerschapsvorming.
- Zowel binnen als buiten het kindcentrum werken we met het thema Like me en FIDES
- Naast het gedachtengoed van FIDES en Like me, gebruiken we de SEO (sociaal-emotionele ontwikkeling)-methode KWINK.

LIKE ME is:

Like me (je bent goed zoals je bent)

Iedereen hoort erbij

Kijk en kies. Wat doe jij?

Elkaar respecteren begint bij jou

Met elkaar, samen!

Echt en eerlijk zijn

- Een enthousiast, betrokken en professioneel team dat open staat voor ontwikkeling.
- Ouderbetrokkenheid staat hoog in ons vaandel.
- We werken nauw samen met onze omgeving.
- Ons peuterwerk en ons onderwijs is betekenisvol: we werken met dezelfde thema's, daar waar mogelijk.
- We werken groep-overstijgend van peuterwerk t/m groep 8.
- We werken en leren met moderne leermiddelen zoals Chromebooks, digibord en iPad.
- Structurele aandacht voor toekomstbestendig leren. Toekomstbestendig leren is dat kinderen vaardigheden en houdingen hebben ontwikkeld die nodig zijn om op een stabiel, bestendige manier te blijven leren in onze snel veranderende wereld. Voorbeelden hiervan zijn dat kinderen leren evalueren, reflecteren, kritisch nadenken over wat ze geleerd hebben, samenwerkend leren.

Reflectie

We geloven in de kracht van reflectie. Door onszelf en de ander met regelmaat vragen te stellen of we het juiste doen, blijven we scherp.

Vragen zoals:

- Op welke wijze bieden we een veilige en fijne speel-, leer- en werkomgeving?
- Hoe behouden wij het zicht op elk kind?
- Op welke wijze zorgen we ervoor dat we talenten zien?
- Is ons handelen ontwikkelings- en opbrengstgericht?
- Creëren we voldoende betrokkenheid en stimuleren wij eigenaarschap?
- Zien wij kansen en handelen we hiernaar?
- Stimuleren wij creativiteit in de breedste zin van het woord?

Wij begeleiden de kinderen bij het leren en ontwikkelen van zelfstandigheid, verantwoordelijkheid, samenwerken, elkaar helpen, omgaan met elkaar, verwerven van kennis, creativiteit, motorische vaardigheden, sociaal-emotionele vaardigheden, respect voor andere mensen, meningen, geloven, gewoonten, gezondheid, sociale redzaamheid, informatieve en communicatieve vaardigheden.

In onze visie zijn rust, orde en regelmaat voorwaarden voor het realiseren van deze doelstellingen. In de dagelijkse omgang met andere kinderen en met volwassenen vindt de ontwikkeling plaats. Deze omgang is stimulerend als de kinderen serieus genomen worden, er

positieve verwachtingen worden getoond en we elkaar met respect benaderen. Een goed contact is hierbij een voorwaarde. We zien ouders als deskundigen van hun kind.

1. Visie op burgerschapsonderwijs

De kinderen op kindcentrum De Dompelaar zijn de burgers van de toekomst.

Ons kindcentrum is een oefenplaats om sociaal en maatschappelijke vaardigheden eigen te maken. It takes a village to raise a child. Hét motto van Elsendorp en we maken dit waar door korte lijntjes te onderhouden met het ‘dorp’. Concreet betekent dit dat er contact is met de KC-directeur en de dorpsondersteuner zodat er zo nodig direct geanticipeerd kan worden op gebeurtenissen.

Onze visie staat centraal in ons dagelijks handelen en maken vanuit deze visie de koppeling naar burgerschap. Methodes zijn hierbij helpend. Tegelijkertijd geloven wij dat burgerschap niet alleen in de methodelessen terug te vinden moet zijn echter verweven is in ons dagelijks handelen, een manier van omgang en communicatie met elkaar. Een veilige leeromgeving bieden aan de kinderen waarbij we respect hebben voor elkaars opvattingen, culturen, geloof en de wereld om ons heen. Openstaan voor elkaars ideeën, elkaar inspireren en wij hebben als medewerkers een voorbeeldrol in. Een omgeving waarbij kinderen, ouders en medewerkers een stem hebben die gehoord wordt en invloed kunnen uitoefenen.

We hebben op KC De Dompelaar aandacht voor identiteitsontwikkeling. Kinderen die zichzelf goed kennen door vaak te reflecteren op het eigen gedrag, eigen kunnen en eigen denken. Verbinding en verantwoordelijkheid zijn hierbij van essentieel belang. In verbinding staan met de groep, met de medewerkers en met de omgeving, zodat gesprekken mogelijk zijn en een open houding ontstaat om te ontdekken en te leren van elkaar en van jezelf waarbij men verantwoordelijkheid neemt voor zijn eigen gedrag, kunnen en handelen.

We vormen als kindcentrum een cultuur met de kinderen en medewerkers waarbij vrijheid, gelijkheid en solidariteit essentieel is.

2. Populatie

Het kindcentrum ligt aan de St Janstraat in Elsendorp. Elsendorp is een klein en hecht dorp. Het verenigingsleven is groot, de ondernemingsdrang eveneens.

Vrijwel alle kinderen uit Elsendorp gaan al van kleins af aan naar ons kindcentrum. We bieden peuteropvang en basisonderwijs.

We werken samen met andere partijen – van een logopedist tot een aanbieder van typcursussen – aan een totaalaanbod voor de ontwikkeling van kinderen. Op onze basisschool zitten ongeveer 112 leerlingen daarnaast bezoeken rond de 12 peuters onze VVE-gecertificeerde peuteropvang. Elsendorp kent veel agrarische bedrijven en ligt in een z.g. plattelandsgebied tussen Gemert en Boxmeer.

Aandachtspunten in ons aanbod:

- Vergroten van de woordenschat
- Stimuleren van leesactiviteiten

3. SLO doelen, ambities en activiteiten

KC De Dompelaar werkt doelgericht aan burgerschap door de concept kerndoelen vanuit het SLO als uitgangspunt te nemen.

Ons doel is dat in ons dagelijks handelen alle kerndoelen terug te zien zijn in onze lessen, omgang met kinderen, ouders en collega's.

Alles draait om sensitiviteit en responsiviteit. Vanuit deze kernwaarden bejegenen we de kinderen, ouders en elkaar, passend bij de visie.

Kinderen en medewerkers hebben oog voor elkaar, staan open voor elkaars opvattingen en standpunten en zijn in staat om zelf ook standpunten in te nemen en hierover te communiceren. Dit doen wij op KC De Dompelaar door in gesprek te gaan met elkaar. Dit kan tijdens een kringgesprek zijn, na een voorval of gebeurtenis in de groep, na of tijdens het buitenspelen, gewoon op elk moment van de dag.

Ook samenwerken is belangrijk. Door samenwerkopdrachten standaard toe te voegen creëren we een minimaatschappij waarbij kinderen en medewerkers rekening met elkaar moeten houden, om moeten kunnen gaan met verschillen, om moeten kunnen gaan met conflicten, samen oplossingen bedenken en democratisch moeten kunnen handelen.

Onze ambitie is om de omgeving van het kindcentrum zo te betrekken dat kinderen ook actief deel kunnen nemen aan de samenleving buiten het kindcentrum. Hiervoor hebben wij de buurt, het dorp, de ouders, de hele samenleving rondom het kindcentrum nodig. Ons aanbod richten wij op zo'n manier in, dat kinderen met veel activiteiten in aanraking komen met de omgeving, zodat ons kindcentrum een veilige omgeving is om de vaardigheden te oefenen en eigen te maken wat ze tot actieve burgers maakt.

In het schema hieronder geven wij weer hoe wij aandacht besteden aan de kerndoelen van burgerschap.

De grote projecten/methodes waarbij de doelen van Burgerschap structureel terugkomen in een leerlijn, zijn in hoofdstuk 3 uitgewerkt.

A. Schoolcultuur

Kerndoel:	Het gaat hierbij om:	Aanwezig middels:
1: Kindcentrumcultuur Het kindcentrum zorgt voor een democratische cultuur.	<ul style="list-style-type: none"> - Zorgen voor een veilige omgeving met aandacht voor diversiteit en inclusie; - Aanbieden van activiteiten die de betekenis van democratische waarden laten zien; - Stimuleren van kritische denkvaardigheden, morele en ethische oordeelsvorming en het 	<ul style="list-style-type: none"> - Onze visie - FIDES-gedachtengoed - (Kring)gesprekken met kinderen/ouders/collega's - POS (ondersteuningsinformatie, routing en aanbod) - Blink geïntegreerde lessen groep 3 t/m 8 - Beredeneerd aanbod in de opvang en groep 1 en 2 - Kwink groep 1 t/m 8 - Democratisch gekozen kinderraad - Lessen en projecten over social media

	<p>offline en online respectvol communiceren daarover;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Samen met kinderen vormgeven van een democratische cultuur; - Aandacht besteden aan actualiteit en maatschappelijke vraagstukken in samenhang met verschillende leergebieden. 	<ul style="list-style-type: none"> - Lessen taalactief 5 (spreken en luisteren: recensie schrijven, interview houden, betoog houden, enz) - Gouden en zilveren weken (eerste schoolweken en weken na Kerst) - Nieuwsbegrip - Kerstviering - Schoolfruit - Kinderpostzegelactie groep 8 - Mediamasters in groep 8 - Schoolbieb - Aanbieden van typcursus op kindcentrum - Mad Science lessen tijdens schooltijd voor alle groepen - Bezoek musea door middel van museumschatjes - Jaarlijks een projectweek (om de 2 jr staat thema Cultuur centraal, het andere jaar wordt een lokaal thema gekozen, bijv de boer op) - Uitvoering Hoorrecht door kinderraad of adaptief (kind met OOP) - Welbevindingsgesprekken samen met ouders, kind en LKR vanaf groep 4 - Denken en handelen vanuit het FIDES-gedachtengoed
--	---	--

B. Samenleving en democratie

Kerdoel:	Het gaat hierbij om:	Aanwezig middels:
<p>2: Diversiteit</p> <p>Het kind handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kennis over hoe de grondwet diversiteit in geloof- en levensovertuiging, politieke voorkeur, afkomst, gender, seksuele oriëntatie en besprekingen beschermt; - Inschatten en bespreken van situaties die racistisch, discriminerend of stereotyperend zijn; 	<ul style="list-style-type: none"> - Blink geïntegreerde lessen groep 3 t/m 8 - Beredeneerd aanbod in opvang en groep 1 en 2 - Kwink groep 1 t/m 8 - Social media lessen en projecten groep 5 t/m 8 - Lessen mediawijsheid groep 6-7-8 - Voorlichting Bureau Halt in groep 7 en 8 - Lentekriebels groep 1 t/m 8

	<ul style="list-style-type: none"> - Verkennen van en reflecteren op de eigen offline en online identiteit in relatie tot anderen; - In gedrag rekening houden met ervaringen en perspectieven van anderen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Gouden en zilveren weken - Cultuurweek (1 x in de 2 jaar) - Denken en handelen vanuit het FIDES-gedachtengoed - Denken en handelen vanuit het FIDES-gedachtengoed - Mantelzorg-dag i.s.m. dorpsondersteuner en groep 7/8
<p>3: Democratische waarden</p> <p>Het kind geeft aan hoe diens handelen verbonden is met democratische waarden.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kennis over de ontwikkeling en de betekenis van de democratische waarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit; - Kennis over het belang van de grondwet, kinder- en mensenrechten ter bescherming van vrijheid, gelijkheid en solidariteit; - Verkennen van de grenzen aan vrijheid, gelijkheid en solidariteit; - Verkennen op basis van morele en ethische perspectieven wat rechtvaardigheid en verantwoordelijkheid handelen betekent voor jezelf; - Afwegen hoe het eigen handelen effect heeft op de omgeving en het welzijn van anderen, nu en in de toekomst. 	<ul style="list-style-type: none"> - Blink geïntegreerde lessen groep 3 t/m 8 - Beredeneerd aanbod in opvang en groep 1 en 2 - Kwink groep 1 t/m 8 - Gouden en zilveren weken - Kindgesprekken (reflectie leerproces, kinderen met leerkracht) - Driehoeksgesprekken vanaf groep 4 (kind, ouders, leerkracht) - Lentekriebels groep 1 t/m 8 - Denken en handelen vanuit het FIDES-gedachtengoed
<p>4: Maatschappelijke betrokkenheid</p> <p>Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kennis over taken, rollen, rechten en plichten van burgers in de samenleving. - Verkennen welke middelen kunnen worden ingezet om individuele en collectief bij te dragen aan maatschappelijke veranderingen; - Oriënteren op maatschappelijke initiatieven, bewegingen en organisaties; 	<ul style="list-style-type: none"> - Blink geïntegreerde lessen groep 3 t/m 8 - Beredeneerd aanbod in opvang en groep 1 en 2. - Kwink groep 1 t/m 8 - Taal actief (spreken en luisteren). Groep 4 t/m 8 - Gouden en zilveren weken - Kinderraad groep 6 t/m 8 - Kinderpostzegelactie groep 8 - Kerstmarkt/viering (goed doel) groep 1 t/m 8

	<ul style="list-style-type: none"> - Benoemen en waarderen van de eigen bijdrage aan de samenleving in dagelijkse situaties; - Verkennen van de eigen mogelijkheden om maatschappelijke betrokkenheid vorm te geven. 	<ul style="list-style-type: none"> - Roefeldag groep 8 ¹ - Oriëntatie VO voor groep 8 - Ontruiming BHV - Olympiade - Wandel-vierdaagse - Roefeldag - Voorstelling kunstlokaal (elke groep) - Vieringen vanuit verschillende culturen (religie) - Denken en handelen vanuit het FIDES-gedachtengoed - Mantelzorg-dag i.s.m. dorpsondersteuner en groep 7/8
<p>5: Democratische betrokkenheid</p> <p>Het kind verkent hoe die democratisch handelen in dagelijkse situaties kan vormgeven.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Beschrijven hoe in een democratie macht en invloed worden uitgeoefend; - Benoemen van vormen van inspraak en besluitvorming in dagelijkse situaties; - Communiceren (kerndoel 10 Nederlands) op een respectvolle wijze; - Leren omgaan met de wensen en de stem van de minderheid in besluitvormingsprocessen; - Reflecteren op proces en uitkomsten van inspraak en besluitvorming in de schoolomgeving. 	<ul style="list-style-type: none"> - Kinderraad groep 6 t/m 8 - Blink geïntegreerde lessen groep 3 t/m 8 - Beredeneerd aanbod in opvang en groep 1 en 2 - Kwink groep 1 t/m 8 - Gouden en zilveren weken - Gymlessen focus op samenwerken en omgaan met verschillen - Lessen taal actief 5 (spreken/luisteren/schrijven) - Denken en handelen vanuit het FIDES-gedachtengoed

C. Maatschappelijke vraagstukken

Kerndoel:	Het gaat hierbij om:	Hoe ziet dit eruit:
6: Maatschappelijke vraagstukken	<ul style="list-style-type: none"> - Benoemen welke belangen en perspectieven een rol spelen binnen 	<ul style="list-style-type: none"> - Blink geïntegreerde lessen groep 3 t/m 8 - Themawerken aansluitend bij Blink groep 1-2 - Kwink groep 1 t/m 8

¹ Roefeldag wordt georganiseerd voor alle Gemertse scholen waarbij alle groepen 8 die dag bij verschillende bedrijven op bezoek mogen komen.

<p>Het kind weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te handelen.</p>	<p>actuele, maatschappelijke en planetaire vraagstukken;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utdrukken van persoonlijke idealen en opvattingen; - Reflecteren hoe de eigen identiteit en waarden het handelen kunnen beïnvloeden; - Verkennen welke individuele en collectieve bijdragen aan oplossingen mogelijk zijn. 	<ul style="list-style-type: none"> - Taal actief (spreken en luisteren) groep 4 t/m 8 - Gouden en zilveren weken - Denken en handelen vanuit het FIDES-gedachtengoed - Mantelzorg-dag i.s.m. dorpsondersteuner en groep 7/8
--	---	---

4. Leerlijn, aanbod en aanpak

In dit hoofdstuk is te lezen dat de kinderen op KC De Dompelaar in hun schoolloopbaan van groep 1 t/m groep 8 alle kerndoelen van Burgerschap aangeboden krijgen. Deze kerndoelen zijn terug te vinden in ons dagelijks handelen bij alle medewerkers in alle groepen. In de volgende paragraaf wordt beschreven hoe deze kerndoelen aan bod komen, in welke groep en in welke periode met bepaalde methodes.

Voor de kleuters is het aanbod beschreven per kerndoel.

5.1. Aanbod kerndoel 1 t/m 6 met behulp van methodes en projecten/aanpak

De kinderen krijgen in alle jaren die ze doorlopen te maken met de kerndoelen 2 t/m 6 via methodes, lessen en/of projecten. De kerndoelen van burgerschap komen cyclisch met de volgende methodes en/of aanpakken aan bod: Blink en Kwink.

Wij gebruiken op de geïntegreerde methode Blink voor wereldoriëntatie. De thematische aanpak van deze methode verbindt de vakgebieden aardrijkskunde, geschiedenis, natuur en techniek en burgerschap. Met deze methode werken we volledig kerndoel-dekkend aan het leergebied burgerschap. Het schooljaar is bij Blink in 5 periodes opgedeeld, van vakantie tot vakantie. In elke periode wordt er een thema van Blink aangeboden die in een cyclus van 2 jaar terugkeert. Het ene jaar worden al lessen bij pakket A aangeboden en het andere jaar alle lessen van pakket B. Zie paragraaf 5.1.1.

De methode Kwink is om de sociaal-emotionele vaardigheden van de kinderen te versterken. Het loopt als een rode draad door ons onderwijs en krijgt na elke vakantie een extra boost tijdens de gouden weken en zilveren. De kerndoelen van burgerschap passen naadloos aan deze methode.

De activiteiten die hierbij horen zijn uitgewerkt in paragraaf 5.1.2.

Taalactief is onze methode voor taal en spelling en werkt met eindproducten die leerlingen moeten maken die gekoppeld zijn aan de kerndoelen van burgerschap. Bij taalactief zijn veel coöperatieve opdrachten verwerkt, zodat kinderen veel samen moeten werken en overleggen. In paragraaf 5.1.3. is schematisch weergegeven bij welk thema, in welk jaargroep en in welke vorm deze kerndoelen aan bod komen.

Overige projecten/activiteiten die niet cyclisch in onze werkwijze terug te vinden zijn, staan beschreven in hoofdstuk 2: aanwezig op KC De Dompelaar.

4.1.1. Schema Blink gekoppeld aan burgerschap voor de groepen 3 t/m 8:

Op ons kindcentrum wordt Blink voor wereldoriëntatie (groep 3 t/m 8) gebruikt zoals bij paragraaf 5.1 beschreven staat. In een tweejarig cyclus komen alle lessen aanbod en ook de bijbehorende burgerschapsdoelen. In het schema hieronder is te lezen welke lessen per jaargroep per periode

aangeboden worden en welke burgerschapsdoelen daaraan gekoppeld zijn. In het schema zijn de groepen 1-2 niet meegenomen, omdat zij hun thema's passend bij de betrokkenheid van de kinderen ontwikkelen. Het aanbod van de kleutergroepen 1-2 is te lezen in paragraaf 5.2.

	Thema 1	Thema 2	Thema 3	Thema 4	Thema 5
Groep 3-4 A	<p>Missie in de ruimte De kinderen stappen in een raket en gaan de ruimte in. Ze ontdekken welke planeten er in ons zonnestelsel voorkomen en wat je moet kunnen om astronaut te worden</p>	<p>Mijn verhaal De kinderen stappen in de wereld van verhalen. Die van henzelf toen ze nog klein waren, die van hun ouders en grootouders. Zo ervaren ze wat geschiedenis is en hoe dingen door de tijd heen veranderen</p>	<p>Buurtbouwers De kinderen gaan op ontdekkingsreis door de buurt. Ze ontdekken hoe je je weg kunt vinden, welke dieren, planten en mensen er wonen en hoe de huizen die er staan gemaakt worden. Ze denken na over hun eigen droomhuis en maken daar een maquette voor.</p>	<p>Werelds eten De kinderen gaan op etensreis door de wereld. Ze ontdekken dat er overal in de wereld anders gegeten wordt en wat dat met de cultuur van dat land te maken heeft. Zo verzamelen ze ideeën voor hun eigen gerecht.</p>	<p>Plantenavontuur De kinderen worden natuuronderzoekers. Ze gaan op avontuur tussen bomen en planten, ontdekken allerlei kenmerken en leggen hun vondsten vast in een bomenpaspoort. Als afsluiting kweken ze hun eigen plantje – van zaadje tot stekje.</p>
	<p>Kerdoelen: 1: Kindcentrumcultuur Het kindcentrum zorgt voor een democratische cultuur. 2: Diversiteit Het kind handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving. 3: Democratische waarden Het kind geeft aan hoe diens handelen</p>	<p>Kerdoelen: 1: Kindcentrumcultuur Het kindcentrum zorgt voor een democratische cultuur. 4: Maatschappelijke betrokkenheid Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p>	<p>Kerdoelen: 4: Maatschappelijke betrokkenheid Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p>	<p>Kerdoelen: 2: Diversiteit Het kind handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving.</p>	<p>Kerdoelen: 4: Maatschappelijke betrokkenheid Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p>

	<p>verbonden is met democratische waarden.</p> <p>4: Maatschappelijke betrokkenheid Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p> <p>5: Democratische betrokkenheid Het kind verkent hoe die democratisch handelen in dagelijkse situaties kan vormgeven.</p> <p>6: Maatschappelijke vraagstukken Het kind weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te handelen.</p>				
Groep 3-4 B	<p>Overleven op Mars De kinderen gaan op expeditie naar Mars. Ze</p>	<p>Sterke verhalen De kinderen duiken in de geschiedenis aan de</p>	<p>Bewegen door de buurt De kinderen bewegen als dieren door de buurt.</p>	<p>Op ontdekkingsreis De kinderen worden ontdekkingsreizigers.</p>	<p>Speuren naar dieren De kinderen gaan op ontdekkingsstocht in</p>

	<p>onderzoeken de planeet en hoe je daar kunt over leven. Ze doen een proefje met planten en onderzoeken hoe planten voor zuurstof kunnen zorgen in de ruimte.</p>	<p>hand van sterke verhalen. Ze luisteren naar verhalen over Egyptische mummies, middeleeuwse ridders en jonkvrouwen en woeste piraten. Door de verhalen komt de geschiedenis tot leven.</p>	<p>Ze rennen, sluipen en springen door de buurt en ontdekken hoe hun botten, spieren en zintuigen samenwerken om hen in beweging te houden.</p>	<p>Ze onderzoeken welke planten en dieren leven in het klimaat van de woestijn, de jungle en de Noordpool en wat er nodig is om daar te kunnen overleven. Zo komen ze op handige tips voor hun eigen survivalgids.</p>	<p>de wereld van kriebelbeestjes. Ze zoeken uit waar deze kleine dieren leven, hoe je ze herkent en wat ze nodig hebben. Aan het eind maken ze een fijne woonplek voor hun favoriete beestje.</p>
	<p>Kerdoelen: 1: Kindcentrumcultuur Het kindcentrum zorgt voor een democratische cultuur.</p> <p>2: Diversiteit Het kind handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving.</p> <p>3: Democratische waarden Het kind geeft aan hoe diens handelen verbonden is met democratische waarden.</p> <p>4: Maatschappelijke betrokkenheid</p>	<p>Kerdoelen: 2: Diversiteit Het kind handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving.</p>	<p>Kerdoelen: 4: Maatschappelijke betrokkenheid Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p>	<p>Kerdoelen: 2: Diversiteit Het kind handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving.</p> <p>4: Maatschappelijke betrokkenheid Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p> <p>3: Democratische waarden Het kind geeft aan hoe diens handelen verbonden is met democratische waarden.</p>	<p>Kerdoelen: 4: Maatschappelijke betrokkenheid Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p> <p>6: Maatschappelijke vraagstukken Het kind weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te handelen.</p>

	<p>Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p> <p>5: Democratische betrokkenheid Het kind verkent hoe die democratisch handelen in dagelijkse situaties kan vormgeven.</p> <p>6: Maatschappelijke vraagstukken Het kind weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te handelen.</p>				
Groep 5-6 A	<p>Wonderlijke uitvindingen Slimme oplossingen, gekke ideeën en briljante vondsten – uitvindingen zijn overal! Kinderen ontdekken hoe uitvindingen ons leven hebben veranderd, waar</p>	<p>Stadsmakers De kinderen gaan op tijdreis in de stad van vroeger, de stad nu en de stad van de toekomst. Ze leren hoe steden zijn ontstaan en steeds groter werden, denken na over de</p>	<p>Dit is Nederland De kinderen graven in de geschiedenis van Nederland en ontdekken hoe ons land stukje bij beetje is gevormd. Ze leren waarom we land maken, hoe we het bewerken en</p>	<p>Het wereldrestaurant In dit thema gaan de kinderen op culinaire wereldreis. Ze ontdekken hoe de Romeinen en de VOC invloed hadden op wat we nu eten, maken kennis met smaken van</p>	<p>Aardse extremen Vulkanen die uitbarsten, tornado's die rondrazen en de aarde die beeft – de natuur laat zich van haar heftigste kant zien. Kinderen ontdekken hoe zulke</p>

	je inspiratie vandaan haalt en wat uitvindingen betekenen voor hun leven.	inrichting van de stad van nu en ontdekken innovaties in de stad van de toekomst.	wat de haven van Rotterdam betekent voor Nederland.	over de hele wereld en zoeken uit waar onze ingrediënten eigenlijk vandaan komen.	rampen ontstaan en welke sporen ze achterlaten, zoals bij de Watersnoodramp.
	<p>Kerdoelen:</p> <p>1: Kindcentrumcultuur Het kindcentrum zorgt voor een democratische cultuur.</p> <p>2: Diversiteit Het kind handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving.</p> <p>3: Democratische waarden Het kind geeft aan hoe diens handelen verbonden is met democratische waarden.</p> <p>4: Maatschappelijke betrokkenheid Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p>	<p>Kerdoelen:</p> <p>5: Democratische betrokkenheid Het kind verkent hoe die democratisch handelen in dagelijkse situaties kan vormgeven.</p> <p>6: Maatschappelijke vraagstukken Het kind weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te handelen.</p>	<p>Kerdoelen:</p> <p>1: Kindcentrumcultuur Het kindcentrum zorgt voor een democratische cultuur.</p> <p>2: Diversiteit Het kind handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving.</p> <p>4: Maatschappelijke betrokkenheid Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p>	<p>Kerdoelen:</p> <p>2: Diversiteit Het kind handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving.</p> <p>4: Maatschappelijke betrokkenheid Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p> <p>6: Maatschappelijke vraagstukken Het kind weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te handelen.</p>	<p>Kerdoelen:</p> <p>4: Maatschappelijke betrokkenheid Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p> <p>6: Maatschappelijke vraagstukken Het kind weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te handelen</p>

Groep 5-6 B	<p>Alles is verbonden Hoe werkt een stopcontact? Wat is geluid precies? En hoe stuurden mensen vroeger een bericht? In dit thema leren kinderen hoe alles met elkaar verbonden is: van stroom en licht tot communicatie vroeger en nu.</p>	<p>Allemaal anders De kinderen ontdekken hoe mensen over de hele wereld leven, geloven en denken. Ze maken kennis met allerlei culturen en godsdiensten en leren wat ons allemaal bijzonder maakt. Zo ontdekken ze dat iedereen anders is, maar ook dat we veel met elkaar delen.</p>	<p>Reis door jezelf De kinderen maken een ontdekkingsreis door hun eigen lichaam. Ze leren hoe hun organen samenwerken, hoe hun zintuigen hen helpen en wat ze nodig hebben om gezond te blijven. Een thema vol weetjes over jezelf – van je hart tot je hersenen!</p>	<p>Klimaatkenners De kinderen gaan op onderzoek uit naar weer, klimaat en alles daartussenin. Ze ontdekken hoe het klimaat verandert, wat dat betekent voor de wereld en wat je zelf kunt doen om goed voor de aarde te zorgen.</p>	<p>Slimme overlevers De kinderen gaan op safari in de wereld van planten, dieren en mensen. Ze ontdekken hoe allerlei soorten zich hebben aangepast om te kunnen overleven – in de woestijn, de poolgebieden of gewoon in je eigen tuin!</p>
	<p>Kerdoelen:</p> <p>1: Kindcentrumcultuur Het kindcentrum zorgt voor een democratische cultuur.</p> <p>2: Diversiteit Het kind handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving.</p> <p>3: Democratische waarden Het kind geeft aan hoe diens handelen</p>	<p>Kerdoelen:</p> <p>2: Diversiteit Het kind handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving.</p> <p>4: Maatschappelijke betrokkenheid Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p>	<p>Kerdoelen:</p> <p>1: Kindcentrumcultuur Het kindcentrum zorgt voor een democratische cultuur.</p> <p>2: Diversiteit Het kind handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving.</p> <p>4: Maatschappelijke betrokkenheid Het kind verkent verschillende</p>	<p>Kerdoelen:</p> <p>2: Diversiteit Het kind handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving.</p> <p>4: Maatschappelijke betrokkenheid Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p>	<p>Kerdoelen:</p> <p>4: Maatschappelijke betrokkenheid Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p> <p>6: Maatschappelijke vraagstukken Het kind weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke</p>

	<p>verbonden is met democratische waarden.</p> <p>4: Maatschappelijke betrokkenheid Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p>	<p>6: Maatschappelijke vraagstukken Het kind weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te handelen.</p>	<p>mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p>	<p>6: Maatschappelijke vraagstukken Het kind weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te handelen</p>	<p>vraagstukken te handelen</p>
Groep 7-8 A	<p>De experimentele keuken In dit thema worden de kinderen chefkoks. Ze onderzoeken welke ingrediënten bij welk seizoen horen, waarom duurzaam koken belangrijk is en wat er in je pan gebeurt als je kookt. Met proefjes en slimme technieken bereiden ze hun eigen gerecht voor de grote kookwedstrijd.</p>	<p>Helden en schurken Wat de één een held vindt, noemt de ander misschien een schurk. De kinderen duiken in het leven van beroemde historische figuren als Dzengis Khan, Piet Hein, Christiaan Huygens en Marie-Antoinette. Ze onderzoeken hoe mensen toen en nu naar hen keken en ontdekken hoe het</p>	<p>Macht en mening Wie beslist er eigenlijk over wat er gebeurt? De kinderen onderzoeken hoe democratie werkt – van de schoolraad tot de gemeenteraad, van het landelijk bestuur tot de EU en zelfs de VN. Aan de hand van prikkelende vraagstukken verdiepen ze zich in stemrecht, invloed en besluitvorming. Met al die kennis richten ze hun eigen politieke partij</p>	<p>Altijd onderweg Waarom reizen mensen eigenlijk de wereld over? De kinderen volgen nieuwsgierige ontdekkingsreizigers zoals Alexander von Humboldt en Bernice Notenboom. Ze verdiepen zich in arbeidsmigratie: van de gastarbeiders in de jaren 60 tot Poolse arbeiders en expats van nu. Ook verplaatsen ze zich in</p>	<p>Natuurmysteries Wat leeft er allemaal op aarde – en wat maakt iets eigenlijk levend? De kinderen gaan als echte biologen op zoek naar de geheimen van het leven. Ze duiken in de wereld van levende organismen (planten, dieren, schimmels). Ook bestuderen ze nieuw ontdekte soorten en bedenken zelf wat voor dier het</p>

		perspectief je mening kleurt.	op, compleet met standpunten en campagne.	mensen die vluchten voor oorlog en geweld. Zo ontdekken ze dat mensen om heel verschillende redenen altijd onderweg kunnen zijn.	zou kunnen zijn. Ze ontdekken hoe planten zich voortplanten en hoe dieren en planten elkaar nodig hebben om te overleven.
	<p>Kerdoelen:</p> <p>1: Kindcentrumcultuur Het kindcentrum zorgt voor een democratische cultuur.</p> <p>2: Diversiteit Het kind handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving.</p> <p>3: Democratische waarden Het kind geeft aan hoe diens handelen verbonden is met democratische waarden.</p>	<p>Kerdoelen:</p> <p>2: Diversiteit Het kind handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving.</p> <p>3: Democratische waarden Het kind geeft aan hoe diens handelen verbonden is met democratische waarden.</p> <p>4: Maatschappelijke betrokkenheid Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p>	<p>Kerdoelen:</p> <p>1: Kindcentrumcultuur Het kindcentrum zorgt voor een democratische cultuur.</p> <p>5: Democratische betrokkenheid Het kind verkent hoe die democratisch handelen in dagelijkse situaties kan vormgeven.</p> <p>6: Maatschappelijke vraagstukken Het kind weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te handelen</p>	<p>Kerdoelen:</p> <p>2: Diversiteit Het kind handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving.</p> <p>3: Democratische waarden Het kind geeft aan hoe diens handelen verbonden is met democratische waarden.</p> <p>4: Maatschappelijke betrokkenheid Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p>	<p>Kerdoelen:</p> <p>4: Maatschappelijke betrokkenheid Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p> <p>6: Maatschappelijke vraagstukken Het kind weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te handelen</p>

<p>Groep 7-8 B</p>	<p>Duurzaam design De kinderen worden duurzame ontwerpers. Ze onderzoeken wat een stevige en duurzame constructie is, welke materialen goed zijn voor het milieu en hoe je een productieproces zo slim mogelijk inricht. Daarbij kijken ze ook naar de gevolgen van de industriële revolutie: meer productie, maar is dat wel zo duurzaam? Zelf doorlopen ze een duurzaam productieproces met een zo kort mogelijke keten en maken hun eigen duurzame product.</p>	<p>Familieverhalen Achter elke familie schuilt een verhaal. De kinderen onderzoeken hoe familiegeschiedenissen samenhangen met grote gebeurtenissen uit het verleden. Ze volgen het conflict tussen Willem II en Willem III, de strijd van Wilhelmina Drucker voor vrouwenkiesrecht en het koloniale verleden van Maartje Duins voorouders. Ook verdiepen ze zich in de familie van Anton de Kom en zijn strijd voor vrijheid en de rol van ouders en jongeren in de strijd voor gelijke rechten in de jaren 50, 60 en 70.</p>	<p>Superkrachten Wat heeft je lijf allemaal in huis? De kinderen ontdekken hoe spieren, zintuigen en organen samenwerken bij sport en beweging. Ze onderzoeken wat gezonde voeding is, stellen hun eigen sport menu samen en denken na over hoe je ook mentaal sterk en fit blijft.</p>	<p>Oorlog en vrede De kinderen duiken in de geschiedenis van de Eerste en Tweede Wereldoorlog. Ze onderzoeken hoe WOI begon en hoe Hitler aan de macht kwam. Als oorlogsverslaggevers interviewen ze oog getuigen. Ze ontdekken ze hoe WOII in Nederland werd beleefd – van Joden vervolging en verzet tot verraad.</p>	<p>Alles is liefde De kinderen ontdekken hoe liefde en voortplanting werken – in de dieren wereld en bij mensen. Ze vergelijken een dier in een ei met de groei van een baby in de baarmoeder en onderzoeken wat er allemaal verandert in de puberteit, van je lichaam tot je gevoelens.</p>
	<p>Kerdoelen: 1: Kindcentrumcultuur Het kindcentrum zorgt voor een democratische cultuur.</p>	<p>Kerdoelen: 3: Democratische waarden Het kind geeft aan hoe diens handelen verbonden is met</p>	<p>Kerdoelen: 1: Kindcentrumcultuur Het kindcentrum zorgt voor een democratische cultuur.</p>	<p>Kerdoelen: 1: Kindcentrumcultuur Het kindcentrum zorgt voor een democratische cultuur.</p>	<p>Kerdoelen: 2: Diversiteit Het kind handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving.</p>

	<p>3: Democratische waarden Het kind geeft aan hoe diens handelen verbonden is met democratische waarden.</p>	<p>democratische waarden.</p> <p>4: Maatschappelijke betrokkenheid Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p>	<p>2: Diversiteit Het kind handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving.</p> <p>4: Maatschappelijke betrokkenheid Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving</p>	<p>3: Democratische waarden Het kind geeft aan hoe diens handelen verbonden is met democratische waarden.</p> <p>5: Democratische betrokkenheid Het kind verkent hoe die democratisch handelen in dagelijkse situaties kan vormgeven.</p> <p>6: Maatschappelijke vraagstukken Het kind weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te handelen</p>	<p>3: Democratische waarden Het kind geeft aan hoe diens handelen verbonden is met democratische waarden.</p> <p>4: Maatschappelijke betrokkenheid Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving</p>
--	---	--	---	--	---

5.1.2. Sociaal-emotioneel Methode Kwink:

Naast Blink (wereldoriëntatie) zetten we de methode Kwink voor de sociaal-emotionele ontwikkeling in.

Kwink is gebaseerd op deze vijf SEL-competenties die door dr. Kees van Overveld in zijn boek 'Groepsplan Gedrag' besproken worden. De basis voor Kwink.

Gedragsdeskundigen stellen: 'Het systematisch aanleren van SEL-competenties (levensvaardigheden) draagt wezenlijk bij aan een veilige leer- en leefomgeving.' Ze doelen daarmee op deze vijf competenties:

- Zelfbewustzijn
- Besef hebben van de ander
- Relatiemanagement
- Keuzes kunnen maken
- Zelfmanagement

Kwink-slagen

Kwink-slagen zijn basistechnieken die kinderen leren om volgens een vaste aanpak bepaalde situaties op te lossen. Zo zijn er Kwink-slagen voor het oplossen van conflicten, geweldloos communiceren en het vergroten van de concentratie. Als kinderen die technieken telkens op een zelfde manier toepassen en daarmee succes ervaren, wordt de aanpak geïnternaliseerd. Zo kunnen ze belangrijke slagen maken en wordt de transitie van de les dus extra sterk.

A. Kindcentrumcultuur

Kerdoel:	Het gaat hierbij om:	Periode schooljaar	Activiteiten
<p>1: Kindcentrumcultuur</p> <p>Het kindcentrum zorgt voor een democratische cultuur.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zorgen voor een veilige kindcentrumgeving met aandacht voor diversiteit en inclusie; - Aanbieden van activiteiten die de betekenis van democratische waarden laten zien; - Stimuleren van kritische denkvaardigheden, morele en ethische oordeelsvorming en het offline en online respectvol communiceren daarover; - Samen met leerlingen vormgeven van een democratische cultuur; - Aandacht besteden aan actualiteit en maatschappelijke vraagstukken in samenhang met verschillende leergebieden. 	<p>Het gehele jaar door. Extra aandacht tijdens de gouden en zilveren weken na elke vakantie.</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Gouden weken bij start schooljaar en zilveren weken na kerstvakantie. -Samenwerkingsopdrachten. -Coöperatieve werkvormen. -Missie en bouwstenen in elke groep opstellen. -Week van de lentekriebels -kindgesprekken -groeps gesprekken -reflecteren na het buitenspelen -reflecteren na de lessen -contract opstellen met de hele klas over de groepsregels -reflecteren met de groep en individu over de klassenregels - stemmen op de kinderraad -Ontmoeting bij de speeltuin tussen ouders opvang en onderwijs

B. Samenleving en democratie

Kerdoel:	Het gaat hierbij om:	Periode schooljaar	Activiteiten
<p>2: Diversiteit</p> <p>Het kind handelt respectvol vanuit kennis over een</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kennis over hoe de grondwet diversiteit in geloof- en levensovertuiging, politieke voorkeur, afkomst, gender, seksuele oriëntatie en besprekingen beschermt; 	<p>Zomervakantie - herfstvakantie</p>	<ul style="list-style-type: none"> -week tegen pesten - groepsregels opstellen met de kinderen -Voorstelactiviteiten: Wie ben ik? Wie zijn wij als groep? -Aanbieden pedagogische taal, passend bij kernzin.

<p>diverse samenleving.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Inschatten en bespreken van situaties die racistisch, discriminerend of stereotyperend zijn; - Verkennen van en reflecteren op de eigen offline en online identiteit in relatie tot anderen; - In gedrag rekening houden met ervaringen en perspectieven van anderen. 		<ul style="list-style-type: none"> -2x per jaar Handinhand (diversiteit) -Seksuele voorlichting groep 7-8. -Week van de Mediawijsheid groep 7-8. -Week tegen Pesten. -Gesprekken m.b.t. communicatie in apps/social media. Aardigspreker/zelfontspanner/verderkijker.
<p>3: Democratische waarden</p> <p>Het kind geeft aan hoe diens handelen verbonden is met democratische waarden.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kennis over de ontwikkeling en de betekenis van de democratische waarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit; - Kennis over het belang van de grondwet, kinder- en mensenrechten ter bescherming van vrijheid, gelijkheid en solidariteit; - Verkennen van de grenzen aan vrijheid, gelijkheid en solidariteit; - Verkennen op basis van morele en ethische perspectieven wat rechtvaardigheid en verantwoordelijkheid handelen betekent voor jezelf; - Afwegen hoe het eigen handelen effect heeft op de omgeving en het welzijn van anderen, nu en in de toekomst. 	<p>Herfstvakantie – kerstvakantie</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Planbord bij groep 1-2. -Thematisch onderwijs -Project prinsjesdag -Jeugdjournaal 3x per week -Actuele teksten in nieuwsbegrip -Museumbezoeken
<p>4: Maatschappelijke betrokkenheid</p> <p>Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kennis over taken, rollen, rechten en plichten van burgers in de samenleving. - Verkennen welke middelen kunnen worden ingezet om individuele en collectief bij te dragen aan maatschappelijke veranderingen; - Oriënteren op maatschappelijke initiatieven, bewegingen en organisaties; - Benoemen en waarderen van de eigen bijdrage aan de samenleving in dagelijkse situaties; 	<p>Kerstvakantie - carnavalsvakantie</p>	<ul style="list-style-type: none"> -Blazersklas -Contacten met verenigingen in het dorp -Schooltuin/schoolplein -Roefeldag -Flessenactie/sponsorloop voor een goed doel geld inzamelen o.i.d.

	<ul style="list-style-type: none"> - Verkennen van de eigen mogelijkheden om maatschappelijke betrokkenheid vorm te geven. 		
<p>5: Democratische betrokkenheid</p> <p>Het kind verkent hoe die democratisch handelen in dagelijkse situaties kan vormgeven.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Beschrijven hoe in een democratie macht en invloed worden uitgeoefend; - Benoemen van vormen van inspraak en besluitvorming in dagelijkse situaties; - Communiceren (kerndoel 10 Nederlands) op een respectvolle wijze; - Leren omgaan met de wensen en de stem van de minderheid in besluitvormingsprocessen; - Reflecteren op proces en uitkomsten van inspraak en besluitvorming in de schoolomgeving. 	Carnavalsvakantie - meivakantie	<ul style="list-style-type: none"> -Stemmen voor de kinderraad -Herzien van klassenregels -Week van de lentekriebels

C. Maatschappelijke vraagstukken

Kerndoel:	Het gaat hierbij om:	Periode schooljaar	Activiteiten
<p>6: Maatschappelijke vraagstukken</p> <p>Het kind weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te handelen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Benoemen welke belangen en perspectieven een rol spelen binnen actuele, maatschappelijke en planetaire vraagstukken; - Uitdrukken van persoonlijke idealen en opvattingen; - Reflecteren hoe de eigen identiteit en waarden het handelen kunnen beïnvloeden; - Verkennen welke individuele en collectieve bijdragen aan oplossingen mogelijk zijn. 	Meivakantie - zomervakantie	<ul style="list-style-type: none"> -Opening schooljaar -Herinrichting schoolplein en Groene dagen -Afsluiting schooljaar

5.1.3. Taalactief en burgerschap

We werken met de methode Taalactief voor groep 4 t/m 8. Burgerschap is helemaal verweven in de taallessen en de kerndoelen komen in bepaalde thema's in de onderbouw en bovenbouw aan bod. Hieronder is een schema te zien waarin weergegeven hoe de kerndoelen in de methode taalactief aan bod komen.

Kerndoel burgerschap	Algemeen	Taalactief thema
1: Kindcentrumcultuur	Het kindcentrum zorgt voor een democratische cultuur. Op school wordt er veel gewerkt met coöperatieve werkvormen waarbij kinderen leren om naar elkaar te luisteren en elkaar verder te helpen.	Thema 5: Ik overleg -De kinderen leren om te overleggen om samen tot besluiten te komen. Ze leren ruimte te geven aan zichzelf en anderen en bij te dragen bij een prettig overleg om tot beslissingen te komen.
2: Diversiteit	Het kind handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving.	Thema 1: Ik ontmoet -De kinderen leren hoe ze contact maken met anderen. Ze leren met anderen te delen wat hun bezig houdt. Ze laten merken dat ze interesse hebben in wat de ander beweegt. Thema 2: Ik ben -De kinderen leren om te laten zien wie ze zijn. Ze leren om te vertellen en te schrijven over wie ze zijn, wat ze denken en wat ze voelen.
3: Democratische waarden	Het kind geeft aan hoe diens handelen verbonden is met democratische waarden. In de verschillende thema's, bronnen en opdrachten van Taalactief spelen omgangsvormen een belangrijke rol.	Thema 4: Ik wil -De kinderen leren hun mening te geven als ze ergens voor staan. Ze leren om hun mening te voorzien van argumenten en anderen te overtuigen.
4: Maatschappelijke betrokkenheid	Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.	Thema 5: Ik overleg

		-De kinderen leren om te overleggen om samen tot besluiten te komen. Ze leren om ruimte te geven aan zichzelf en anderen en bij te dragen bij een prettig overleg om tot beslissingen te komen.
5: Democratische betrokkenheid	Het kind verkent hoe die democratisch handelen in dagelijkse situaties kan vormgeven.	Thema 3: Ik denk -De kinderen leren beschouwen. Ze leren om weloverwogen een eigen mening te vormen, ze volgen wat een ander denkt en ervoor te zorgen dat een ander hun denken kan volgen.
6: Maatschappelijke vraagstukken	Het kind weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te handelen.	Thema 3: Ik denk -De kinderen leren beschouwen. Ze leren om weloverwogen een eigen mening te vormen, ze volgen wat een ander denkt en ervoor te zorgen dat een ander hun denken kan volgen. Thema 6: Ik weet -De kinderen leren om informatie te halen uit verschillende bronnen. Ze leren om passende informatie te geven aan hun publiek.

5.2. Aanbod peuters en kleuters groep 0-1-2

In de peutergroep wordt gewerkt met de laatste geüpdatete versie van Uk & Puk. Daarnaast wordt het aanbod regelmatig afgestemd met de groepen 0-1 en 2. Dit om een doorgaande lijn te creëren met het onderwijs.

Naast Kwink wat in groep 0-1 en 2 aangeboden wordt en uitgewerkt staat in paragraaf 3.1.2. is in deze paragraaf is te lezen wat ons kindcentrum aanbiedt op het gebied van burgerschap bij de peuters en kleuters passend bij de SLO doelen burgerschap. Het aanbod is wederom schematisch weergegeven. Naast dit aanbod werken de groepen 0-1 en 2 ook met www.kleuteruniversiteit.nl waarbij burgerschap gekoppeld is aan de activiteiten gericht op taal en rekenen. Dit aanbod is verder niet uitgewerkt in het schema hieronder, maar terug te vinden op de site van kleuteruniversiteit. De thema's die aangeboden worden, worden zoveel mogelijk passend gemaakt bij de methode Blink die in de groepen 3 t/m 4 gebruikt wordt, maar altijd kijkende naar de belevingswereld van de groepen 1 en 2. De inhoud ligt niet per definitie vast, maar er wordt invulling gegeven door de medewerkers aan hoe de betrokkenheid en de inbreng is van de kinderen zelf. Kinderen hebben dus ook invloed op het verloop van het thema.

A. Schoolcultuur

Kerdoel:	Het gaat hierbij om:	Aanwezig middels:
<p>1: Schoolcultuur</p> <p>Het kindcentrum zorgt voor een democratische cultuur.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Zorgen voor een veilige schoolomgeving met aandacht voor diversiteit en inclusie; - Aanbieden van activiteiten die de betekenis van democratische waarden laten zien; - Stimuleren van kritische denkvaardigheden, morele en ethische oordeelsvorming en het offline en online respectvol communiceren daarover; - Samen met leerlingen vormgeven van een democratische cultuur; - Aandacht besteden aan actualiteit en maatschappelijke vraagstukken in samenhang met verschillende leergebieden. 	<ul style="list-style-type: none"> - 7 minuten voor start van de lessen start de inloop. - Ouders, opa's/oma's, verzorgers zijn van harte welkom om mee naar binnen te lopen. - Warme overdracht tussen opvang en onderwijs - Beredeneerd aanbod in groep 0-1 en 2 - Methode Kwink voor sociaal – emotionele ontwikkeling - Denken en handelen vanuit FIDES-gedachtengoed - Gouden en zilveren weken - Week van de lentekriebels - Kerstmarkt/viering - Schoolfruit - Schoolbieb - Mad Science lessen tijdens schooltijd voor alle groepen - Koningsspelen

		<ul style="list-style-type: none"> - Carnavalsviering - Portfolio - CREA-middagen, groeps-doorbrekend
--	--	--

B. Samenleving en democratie

Kerdoel:	Het gaat hierbij om:	Aanwezig middels:
<p>2: Diversiteit</p> <p>Het kind handelt respectvol vanuit kennis over een diverse samenleving.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kennis over hoe de grondwet diversiteit in geloof- en levensovertuiging, politieke voorkeur, afkomst, gender, seksuele oriëntatie en besprekingen beschermt; - Inschatten en bespreken van situaties die racistisch, discriminerend of stereotyperend zijn; - Verkennen van en reflecteren op de eigen offline en online identiteit in relatie tot anderen; - In gedrag rekening houden met ervaringen en perspectieven van anderen. 	<ul style="list-style-type: none"> - Beredeneerd aanbod in opvang en groep 0-1 en 2 - Lentekriebels groep 1 t/m 8 - Methode Kwink voor SEO-aanbod - Denken en handelen vanuit het FIDES-gedachtengoed - Vieringen - Dagopening - Kinderen werken samen in opvang – onderwijs en groep 0-1 en 2. - CREA-middagen, groeps-doorbrekend
<p>3: Democratische waarden</p> <p>Het kind geeft aan hoe diens handelen verbonden is met democratische waarden.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kennis over de ontwikkeling en de betekenis van de democratische waarden vrijheid, gelijkheid en solidariteit; - Kennis over het belang van de grondwet, kinder- en mensenrechten ter bescherming van vrijheid, gelijkheid en solidariteit; - Verkennen van de grenzen aan vrijheid, gelijkheid en solidariteit; - Verkennen op basis van morele en ethische perspectieven wat rechtvaardigheid en verantwoordelijkheid handelen betekent voor jezelf; 	<ul style="list-style-type: none"> - Beredeneerd aanbod in opvang en groep 0-1 en 2 - Lentekriebels groep 1 t/m 8 - Methode Kwink voor social-emotioneel - Kinderen werken samen in opvang – onderwijs en groep 0-1 en 2.

	<ul style="list-style-type: none"> - Afwegen hoe het eigen handelen effect heeft op de omgeving en het welzijn van anderen, nu en in de toekomst. 	
<p>4: Maatschappelijke betrokkenheid</p> <p>Het kind verkent verschillende mogelijkheden om bij te dragen aan de samenleving.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Kennis over taken, rollen, rechten en plichten van burgers in de samenleving. - Verkennen welke middelen kunnen worden ingezet om individuele en collectief bij te dragen aan maatschappelijke veranderingen; - Oriënteren op maatschappelijke initiatieven, bewegingen en organisaties; - Benoemen en waarderen van de eigen bijdrage aan de samenleving in dagelijkse situaties; - Verkennen van de eigen mogelijkheden om maatschappelijke betrokkenheid vorm te geven. 	<ul style="list-style-type: none"> - Beredeneerd aanbod in opvang en groep 0-1 en 2 - Lentekriebels groep 1 t/m 8 - Methode Kwink voor SEO-aanbod - Denken en handelen vanuit het FIDES-gedachtengoed - Kinderen werken samen in opvang – onderwijs en groep 1 en 2. - Kerstmarkt/viering - Uitstapjes passend bij het thema - Samenwerkingsopdrachten (kring, keuzebord) - Klassentaken - Portfolio
<p>5: Democratische betrokkenheid</p> <p>Het kind verkent hoe die democratisch handelen in dagelijkse situaties kan vormgeven.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Beschrijven hoe in een democratie macht en invloed worden uitgeoefend; - Benoemen van vormen van inspraak en besluitvorming in dagelijkse situaties; - Communiceren (kerndoel 10 Nederlands) op een respectvolle wijze; - Leren omgaan met de wensen en de stem van de minderheid in besluitvormingsprocessen; - Reflecteren op proces en uitkomsten van inspraak en besluitvorming in de schoolomgeving. 	<ul style="list-style-type: none"> - Samen regels opstellen - Methode Kwink - Bij de gymlessen ligt de focus op samenwerken en omgaan met verschillen. - Groeps-overstijgende activiteiten

C. Maatschappelijke vraagstukken

Kerndoel:	Het gaat hierbij om:	Hoe ziet dit eruit:
<p>6: Maatschappelijke vraagstukken</p> <p>Het kind weegt af welke mogelijkheden die heeft om ten aanzien van maatschappelijke vraagstukken te handelen.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Benoemen welke belangen en perspectieven een rol spelen binnen actuele, maatschappelijke en planetaire vraagstukken; - Uitdrukken van persoonlijke idealen en opvattingen; - Reflecteren hoe de eigen identiteit en waarden het handelen kunnen beïnvloeden; - Verkennen welke individuele en collectieve bijdragen aan oplossingen mogelijk zijn. 	<ul style="list-style-type: none"> - Methode Kwink groep 1 t/m 8 - Denken en handelen vanuit het FIDES-gedachtengoed - Beredeneerd aanbod bij opvang en in groep 0-1-2 - Uitstapjes passend bij thema

6. Kindcentrumklimaat, handelen van de professional en professionalisering

Op KC De Dompelaar streven wij naar een klimaat waarbij iedereen zich veilig en verbonden voelt met elkaar. Op ons kindcentrum wordt het team geschoold middels studiedagen, trainingen, collegiale consultaties en het bestuderen van literatuur. Daarnaast krijgen leerkrachten de ruimte en vrijheid om nog extra keuzes te maken op het gebied van professionalisering.

Het kindcentrumklimaat en professioneel handelen uit zich op de volgende manier op ons kindcentrum:

- Kinderparticipatie: vanaf groep 5 mogen leerlingen in de kinderraad en mogen de kinderen hun stem laten horen op diverse onderwerpen. Vanaf groep 4 t/m 8 nemen de kinderen deel aan de start- en rapportgesprekken met ouders en leerkracht. We praten met het kind over hun eigen ontwikkeling waarbij ze een actief aandeel in hebben, samen met de ouders en leerkrachten. Kinderen leren hierbij welke invloed ze zelf hebben op hun eigen leerproces en hun omgeving.
- SEO-aanbod: ons dagelijks handelen kenmerkt zich door de uitgangspunten van de methode Kwink en zeker ook het gedachtengoed van FIDES . We gaan in gesprek met elkaar over normen en waarden.
- Samenwerken: wij verwachten dat leerlingen goed met elkaar samen kunnen werken. De professional zorgt voor situaties waarbij samenwerking gevraagd wordt. Kinderen worden begeleid door de medewerker op de communicatie, omgaan met verschillen, respect hebben voor elkaar, omgaan met conflicten en het maken van concessies om ervoor te zorgen dat de samenwerking succesvol zal zijn. Wij leren en begeleiden de kinderen in hun ontwikkeling en deze manier van denken en werken en staan zelf model.
- Zelfstandigheid: wij leren kinderen probleemoplossend te denken en om hulp durven te vragen wanneer dit nodig is. De professional heeft hierbij weer een begeleidende rol om deze vaardigheden aan te leren en hierop te reflecteren.
- Reflectie: wij maken kinderen eigenaar van hun eigen leerproces zowel op sociaal als didactisch vlak. Reflecteren op hun gedrag in de groep, in hun omgeving en als individu. Reflectie komt op alle momenten van de dag voor.
- Effectiviteit: elk kind is uniek en wij richten ons aanbod zo in dat de leerbehoeften zo effectief mogelijk ingezet wordt. Doelgericht werken aan (leer)behoeften en kinderen prikkelen en uitdagen om verder te ontwikkelen op alle gebieden.

7.Kwaliteitszorg: resultaten, evaluatie en borgen (monitoring)

Op ons kindcentrum hechten wij een groot belang aan de kwaliteitszorg van het burgerschapsonderwijs.

Wij evalueren regelmatig de kwaliteit en resultaten van het burgerschapsonderwijs.

Wij werken met jaarplannen. In januari en in juni/juli evalueren we het jaarplan. Wij kijken dan kritisch naar onze aanpak, het aanbod en de doelen en naar het medewerkersgedrag en kind-gedrag. Ook de ouders worden d.m.v. de KCR en de OR bij deze evaluatie betrokken evenals de kinderen middels de kinderraad. Naar aanleiding van deze evaluaties wordt het aanbod aangepast of gecontinueerd. Samen zorgen we dus voor kwaliteitszorg op het gebied van burgerschap.

Naast ons dagelijks aanbod is in hoofdstuk 3 te lezen dat we burgerschap bij Bink de thema's in een tweejarig cyclus aan bod laten komen.

Door deze cyclus monitoren en borgen we de kennis. De resultaten die daarbij horen zijn verwerkt in zachte data die terug te zien is in groepsbesprekingen, jaarplannen en rapporten van kinderen. Denk hierbij aan de vaardigheden die horen bij samenwerken, zelfstandigheid, presenteren, verantwoordelijkheid nemen en reflecteren op het eigen proces.

Doordat we een cyclus van 2 jaar aanhouden zorgen we voor de borging dat alle doelen van burgerschap in de gehele schoolloopbaan van de kinderen structureel aangeboden worden.

Uiteraard dragen we de normen en waarden van goed burgerschap met het hele team.

De taak van MT, IB en werkgroepen is om het team alert te houden met de inrichting van ons aanbod op de kerndoelen van burgerschap en dat deze zichtbaar weggezet zijn in onze plannen en evaluaties.

We zijn met onze stichting GOO nog aan het onderzoeken of we een meetinstrument van burgerschap aanschaffen stichting-breed.

KC De Dompelaar werkt sinds schooljaar 25-26 met het leerlingvolgsysteem IEP (voorheen CITO). In de IEP-toets zit naast de toetsen die de didactische (cognitieve) vaardigheid meet ook een toets die gericht is op de sociaal-emotionele ontwikkeling. Hart en Handen genaamd.

De resultaten geven inzicht hoe het gesteld is met het welbevinden van het kind en de sociale vaardigheden.

Elke basisschool is verplicht om de monitor Sociale Veiligheid af te nemen bij kinderen vanaf groep 6 (onderdeel van IEP: Vensterruiten genaamd).

Deze monitor wordt jaarlijks ingevuld door kinderen van groep 6 t/m 8. De resultaten worden gedeeld met de inspectie van Onderwijs

